

Position Paper AWP over het Wetsvoorstel Afschaffen Geborgde Zetels

9 Sept 2021

1. Mijn naam is Hans Middendorp, en ik ben vicevoorzitter van de Algemene Waterschapspartij AWP en politiek woordvoerder. Tevens ben ik fractievoorzitter van de AWP in het hoogheemraadschap van Delfland. De AWP is een landelijke partij sinds 2008, met gekozen vertegenwoordigers in 18 van de 21 waterschappen. De AWP benadrukt het belang van deskundigheid en betrokkenheid bij water, klimaat en natuur. De AWP zal in 2023 ook meedoen met de provinciale verkiezingen, omdat de thema's water, klimaat en natuur zowel bij waterschappen als bij provincies spelen.
2. De waterschappen stammen uit de Middeleeuwen, om de gronden van de boeren droog te houden. Vanuit die achtergrond hebben we nu nog de geborgde zetels voor boeren. Maar geborgde zetels voor bedrijven en voor natuurterreinen hebben helemaal geen historie in de waterschappen. Er kwamen pas geborgde zetels voor bedrijven toen, in de jaren '70, de rioolwaterzuiveringen bij de waterschappen werden gevoegd. Echter, rioolwaterzuivering is een nutstaak, en bij geen enkele andere maatschappelijke nutstaak zijn de klanten in het bestuur vertegenwoordigd. En hoewel huiseigenaren vier keer meer bijdragen aan de watersysteemheffing dan de bedrijven, zijn er voor huiseigenaren geen geborgde zetels.
3. In de jaren '50 waren er nog zo'n drieduizend kleine polderwaterschappen, waar alle inwoners elkaar kenden. Inmiddels zijn al die kleine waterschapjes gefuseerd tot 21 grote waterschappen. Het zijn grote organisaties met deskundige medewerkers. Geborgde zetels zijn een staatskundig relict, dat niet meer past bij de huidige taken en omvang van de moderne waterschappen. Een relict, omdat in de praktijk geborgde zetels precies functioneren zoals gekozen vertegenwoordigers, maar dan zonder partijprogramma en zonder democratisch mandaat.
4. Geborgde zetels als instituut hebben geen toegevoegde waarde meer in de waterschapsdemocratie. De tijd dat boeren vanaf hun boerderij naar het waterschap belden om het gemaal aan te zetten, ligt ver achter ons. In de huidige, moderne waterschappen gaat het niet alleen over de klassieke 'kerntaken': waterveiligheid, waterbeheer, waterzuivering en waternatuur; maar ook over brede maatschappelijk thema's zoals klimaatverandering, kwaliteit van de leefomgeving, meervoudig ruimtegebruik, locaties voor woningbouw, verdroging, enzovoorts. Waterschappen kunnen veel bijdragen aan het oplossen van die brede maatschappelijke thema's. Precies zoals de inwoners dat ook verwachten. Maar de conservatieve houding van de geborgde zetels om vooral te concentreren op hun eigen belangen en hun eigen lage waterschapsbelasting, past daar niet bij.
5. De commissie Boelhouwer, alle argumenten gehoord en gewogen hebbende, heeft geadviseerd om de geborgde zetels volledig af te schaffen. Met als tweede optie om twee geborgde zetels voor de boeren te behouden. Beide opties werden gesteund vanuit de AWP-achterban. De Tweede Kamer heeft de voorgestelde wetswijziging

geamendeerd tot twee zetels voor boeren en twee zetels voor natuurterreinen. **Voor de AWP is dit een werkbaar compromis.**

6. Het past ook niet meer dat belangenbehartigers – want dat zijn de geborgde zetels – een stem hebben in de brede maatschappelijke belangenafweging. En zeker niet een stem in het Dagelijks Bestuur, omdat nu wettelijk één DB-lid uit de geborgde zetels moet komen. Een meerderheidscoalitie zonder geborgde zetels wettelijk niet toegestaan. Aangezien het geborgde DB-lid wordt voorgedragen namens alle geborgde zetels, vormen landbouw, bedrijven en natuur vanzelfsprekend één blok. Aangevuld met leden van gekozen partijen in het waterschapsbestuur met een landbouw- of bedrijfsleven-achtergrond, geven de geborgde zetels vrijwel altijd de doorslag bij stemmingen in de waterschapsbesturen. De AWP vindt het verplichte geborgde DB-lid niet meer passen in de waterschapsdemocratie.
7. Het is ook absoluut niet zo, dat er over de geborgde zetels nooit een principiële discussie is geweest. Integendeel! Die discussie loopt al sinds 2008, toen door staatssecretaris Atsma de vertegenwoordiging in de waterschappen werd aangepast met kieslijsten voor de categorie Ingezetenen. Naar onze mening zijn inmiddels alle argumenten nu wel naar voren gebracht. De tijd van studeren, wikken, wegen en compromissen is voorbij.
8. Op 15 maart 2023 zijn er waterschapsverkiezingen. De AWP stelt zich op het standpunt dat langer uitstel niet meer is uit te leggen. Want als U als leden van de Eerste Kamer nú geen besluit neemt, zullen ook de komende 4 jaar de brede maatschappelijk thema's niet voortvarend door de waterschappen worden opgepakt. Kostbare tijd gaat verloren. De klimaatverandering wacht niet.

9. De AWP heeft twee grote bezwaren tegen verder uitstel

1. Uitstel betekent dat de waterschappen een ondemocratisch kantje niet kwijtraken. Immers in het voorliggende wetsvoorstel wordt de bepaling geschrapt, dat in elk Dagelijks Bestuur tenminste één DB-zetel is gereserveerd voor een geborgde zetel. Ooit bedoeld om de geborgde zetels te beschermen, werkt dit averechts: door deze verplichte DB-zetel is een coalitie zonder geborgde zetels wettelijk niet mogelijk. Daarmee hebben de geborgde zetels buitensporig veel invloed op het beleid van het waterschap. Voor de AWP is dit het eerste essentiële punt.
 2. Terugsturen van het wetsvoorstel naar de Tweede Kamer betekent *de facto* vier jaar vertraging op alle thema's die geen direct agrarisch of bedrijvenbelang kennen. Maar de klimaatverandering wacht niet op de politiek. Daarom kiest de AWP ervoor om het voorliggende wetsvoorstel te steunen. Voor de AWP is dit het tweede essentiële punt.
10. Samenvattend: de AWP steunt het voorliggende wetsvoorstel om het aantal geborgde zetels in de waterschappen te beperken tot 2 zetels voor de boeren en 2 zetels voor de natuurterreinen; en om de democratie in de waterschappen te versterken door het schrappen van de verplichting voor één geborgde zetel in het Dagelijks Bestuur van elk waterschap.

Nogmaals: de tijd van studeren, wikken, wegen en compromissen is voorbij. De Eerste Kamer moet na 14 jaar praten nu de knoop doorhakken! De AWP roept de leden van de Eerste Kamer daarom op om dit wetsvoorstel nu ook tot wet te maken.

Hans Middendorp
Vicevoorzitter AWP en politiek woordvoerder

www.AWP.nu